Tele-ARENA
(Telefonisch Aangenaam Refereren En Netwerken AMPHI)

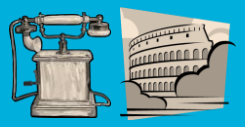

Tele-ARENA 2017-3

2x Lyme:
Teken in de stad & de ziekte van Lyme in de huisartsenpraktijk.

19 september 2017
Dr. Ellen van Jaarsveld, epidemioloog, AMPHI
Dr. Fedor Gassner. Zelfstandig bioloog, expert tekenbeten en de ziekte van Lyme

AMPHI ACADEMISCHE WERKPLAATS

Radboudumc

Welkom bij Tele-ARENA 2017-3

- **Tele-ARENA** = telefonische nascholing infectieziekten en onderzoek bij en voor GGD-en in AMPHI regio.

Teleconferentie:
Inbellen om: 11:55u
Inbelnummer: 070-3043301
Wachtwoord: 37471404

- Start: telefoon op luisterstand (kan op het toestel, of door intoetsen “16”)
- Bij vragen: eerst telefoon uit luisterstand zetten: op toestel of “16”

De presentatie + audio-bestand komt op de AMPHI site te staan.
https://academischewerkplaatsamphi.nl/over-amphi/scholing-ggd/

Programma tele ARENA vandaag

- **Dr. Fedor Gassner,** Gassner Biologisch Risico Advies
- ***Teken in het openbaar groen: waar zitten ze en wat kan de GGD doen?***

- **Dr. Ellen van Jaarsveld,** Epidemioloog bij AMPHI
- ***Incidentie, presentatie en behandelstrategieën van de ziekte van Lyme in de huisartsenpraktijk***

Teken in het openbaar groen: waar zitten ze en wat kan de GGD doen?

TeleArena 19 sept 2017

Wineke Pronk (Verpleegkundige, GGDrU)
Ans van Lier (Arts M&G, GGDrU)
Diederik Brandwagt (Arts IZB, GGDrU)
Fedor Gassner (Gassner Biologisch Risico Advies)

Fedorgassner

Foto F. Gassner

Meeste beten door nimfestadium: **klein!**

Controleer op tekenbeten

Verwijder tekenbeten snel

Ziekte van Lyme 'in a nut shell'

EM~24.000 per jaar

1994

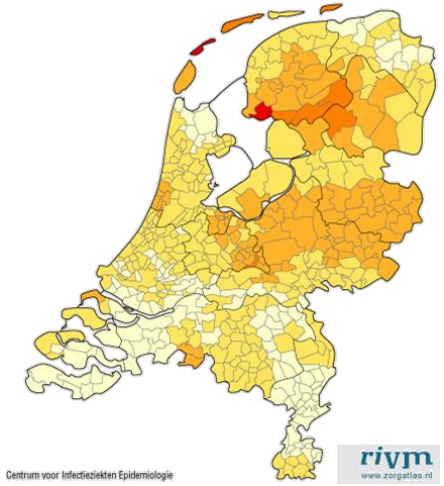

2014

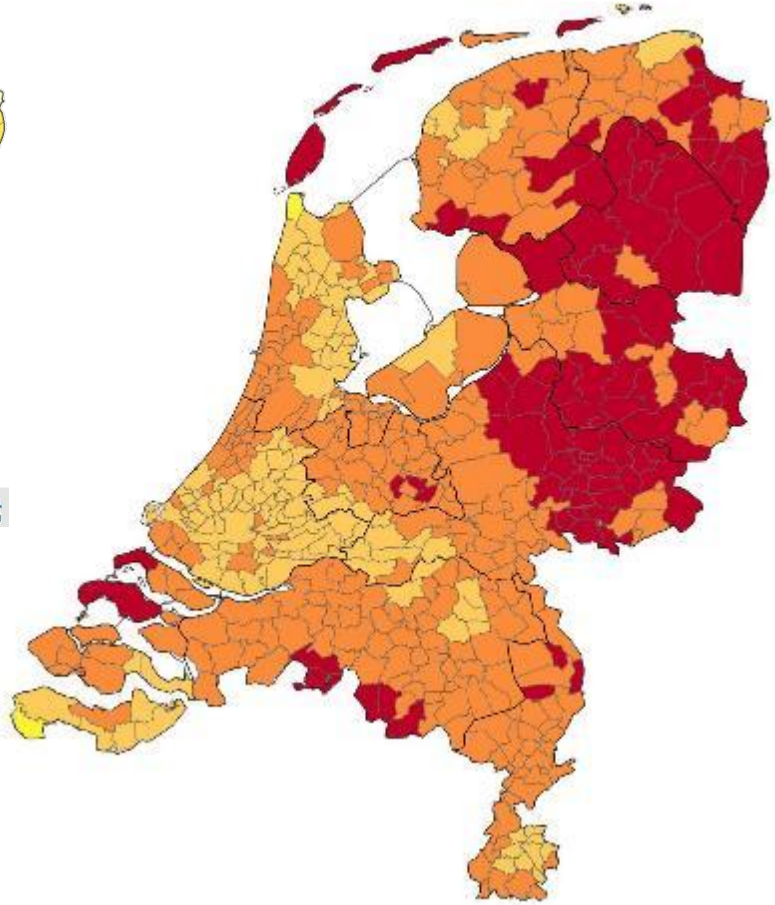

- C.a. 2% kans na tekenbeet
- *Borrelia* bacterie
- 1e verschijnsel in 70-90% van Lyme-gevallen, vaak atypisch

Afbeeldingen: CDC, RIVM

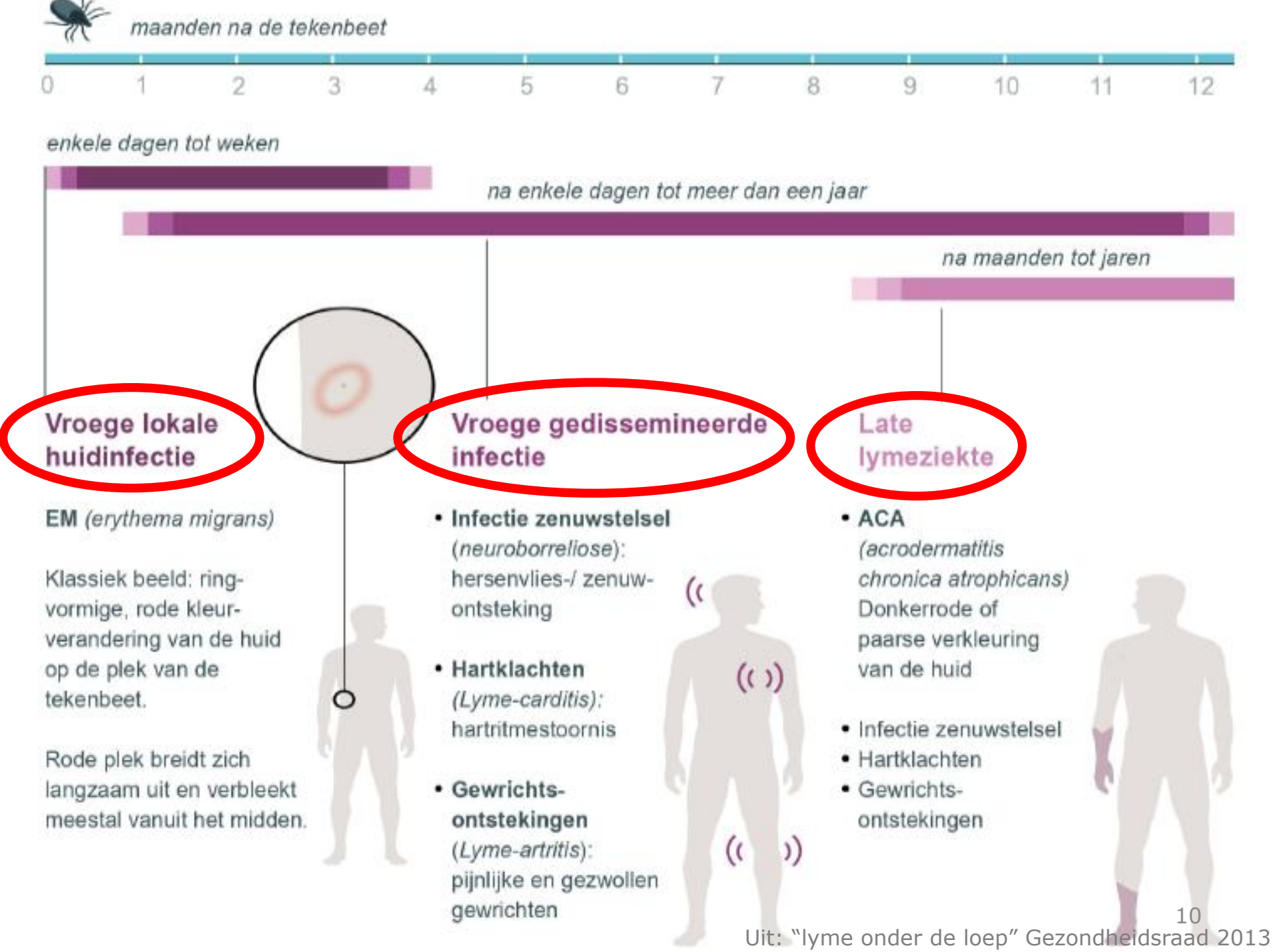

Uit: "lyme onder de loep" Gezondheidsraad 2013

Project **Teek I**: Teken in het bos, of ook in de bebouwde kom de klos? (Innovatiebudget gemeenten)

- Startbijeenkomsten “groenbeheerders” gemeenten
- Afstemmen 1 vangstlocatie per gemeente: gemeentelijk groen met bosjes en frequent gebruik door burgers
- Inventarisatie 27 locaties regio Utrecht in juni/juli 2015
  - **Filmpje** youtube kanaal GGD regio Utrecht.

- Eindrapport en eindbijeenkomst November 2015

Praktijkervaringen

Resultaten – teken in openbaar groen in de bebouwde kom in de regio Utrecht.

- In 17 van de 27 onderzochte locaties werden teken aangetroffen, 10.5% besmet (95% BI: 5.9-18.5)
- Teken vooral in bosjes (heterogeen) – meestal klimop of strooisel aanwezig
- Intensief gebruik openbaar groen: honden uitlaten en spelende kinderen
- Extensivering groenonderhoud

Overige bevindingen

- Gemeenten:
  - Aansprakelijkheid / móeten we er wat mee?
  - Geringe kennis onder groenmedewerkers
- Welke methodes zijn beschikbaar om tekenbeten te voorkomen (Literatuur / rondvraag)?
  - Groenbeheer: maaien, strooisel, weren van mensen, behandelen of weren dieren?
  - Voorlichting burgers op maat? Hondeneigenaars, **kinderen**, werkenden

Rapport: http://docplayer.nl/20430595-Teek-i-teken-in-de-bebouwde-kom-in-de-regio-utrecht.html

TEEK II: Wat kunnen en willen gemeenten doen tegen teken? (2016&2017, RIVM programmabudget)

- Onderzoek effect lokaal verwijderen strooisel, grassen, kruiden en humus in twee parken op teken
- Vragenlijsten onder medewerkers groenbeheer en communicatie over beheermaatregelen en voorlichting
- Welke mogelijke gastheren zijn aanwezig?
- Eindrapport najaar 2017, dus work in progress…

Vegetatiebeheer (Amersfoort & Benschop)

Vóór beheer (juni 2016)

Ná beheer (september 2016)

Effect vegetatiebeheer op dichtheid teken 2016

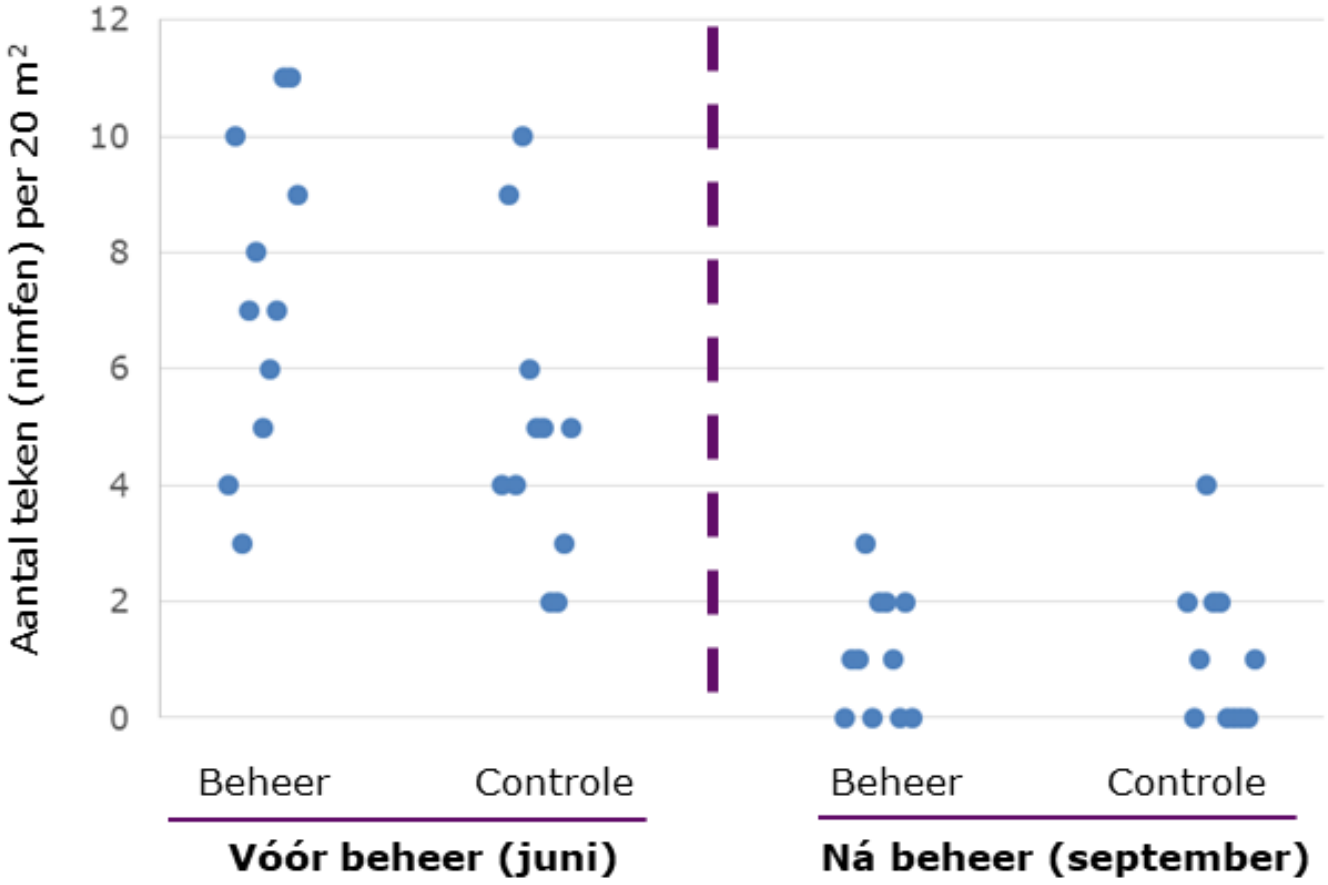

Vragenlijstonderzoek 31 medewerkers gemeenten

- Informeren via lokale media of naar specifieke groepen (scholen etc) meest ondersteund
- Veel overige maatregelen stuiten op weerstand: “beeld”, “biodiversiteit”, “bangmakerij” en “kans op vernieling waarschuwingsbordjes”
- “Is preventie van lymeziekte de verantwoordelijkheid van de burger of van de gemeente?”
- Verdere uitwerking najaar 2017

Tranmsisiedag poster: http://www.rivm.nl/dsresource?objectid=be92f091-dac9-4068-8318-94fb27de34fe&type=PDF

Gastheeronderzoek (sept 2017)

Gastheeronderzoek (sept 2017)

Teek III (TRICK)

(start September 2017, RIVM programmabudget)

- Voorlichting effectief, maar weinig implementatie
- Wanneer is aandacht voor tekenbeten bij BSO, KDV, Zorginstellingen, Basisscholen, Sportverenigingen, (scouting) etc zinvol?

- Snelle TRICK: Teken Risico Inventarisatie Checklist en Keuzediagram (< 5 a 10 minuten)
  - Bewustwording: Is het binnen uw organisatie zinvol aandacht aan tekenbeten te besteden?
  - Handelingsperspectief: Welke preventieve maatregelen zijn binnen uw organisatie nuttig

Wat voor wie?

- Snelle TRICK: Teken Risico Inventarisatie Checklist en Keuzediagram **(< 5 a 10 minuten**)
  - **Bewustwording**: Is het binnen uw organisatie zinvol aandacht aan tekenbeten te besteden?
  - **Handelingsperspectief**: Welke preventieve maatregelen zijn binnen uw organisatie nuttig

KDV/BSO etc

Eigen terrein

Externe activiteit

Kinderen in aanraking met groen?

+ Foto's voorbeelden

Hoog gras, bladerlucht, kruiden, klimop onder of naast bomen en/of struiken?

ouders teken check

kinderen (en mede werkers) voorlichten

klein beheer?

teken check op locatie

Repellents?

Overige “ticktactics” GGDrU

Huidig

- Huisartsennieuwsbrief
- Diverse overlegstructuren
- TBE heuvelrug
- Voorlichting in asielzoekerscentra

Toekomst?

- *Afstemmen met overige GGD initiatieven?*
- *Teken in tuinen?*
- *Stakeholders betrekken / ondersteunen scholen / groenorganisaties?*
- *Identificeren hot-spots?*
- *Nieuwe ontwikkelingen*

BIOMAATSCHAPPIJ.NL

http://www.kennislink.nl/thema/ziekte-van-lyme

- Toolkits en richtlijnen: www.rivm.nl
- www.rivm.nl/tekenbeet
- www.cibquiz.nl
- www.gassneradvies.nl

Met dank aan

- **GGDrU**
- **de 26 gemeenten van Utrecht**
- **RIVM programmabudget**
- **RIVM Z&O**
- **NVWA CMV**

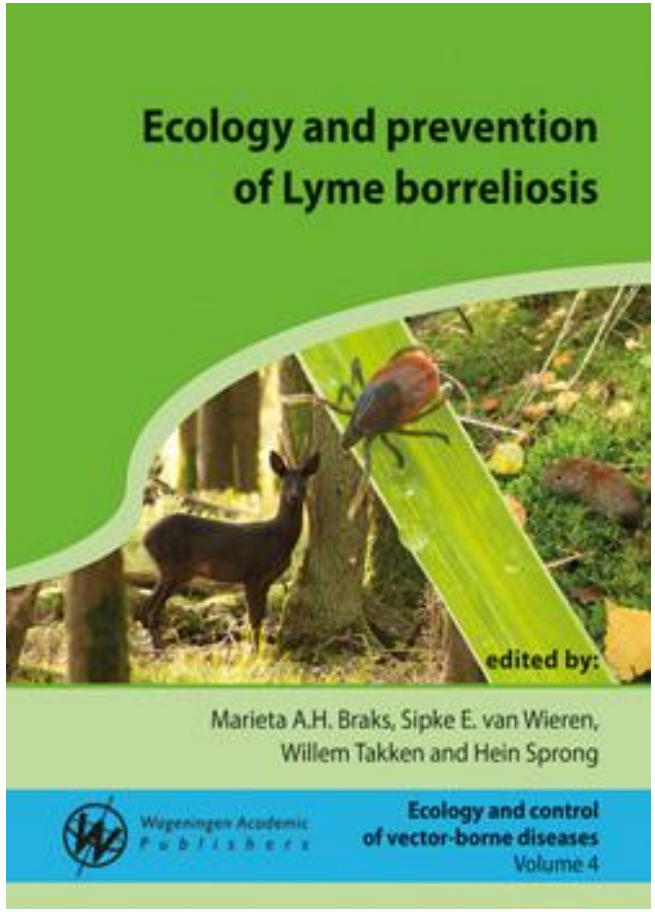

fedorgassner@gmail.com
Telefoonnummer: 0614643333
www.gassneradvies.nl
LinkedIn: nl.linkedin.com/in/fedorgassner/

- **Vragen voor Fedor Gassner?**

Incidentie, presentatie en behandelstrategieën van de ziekte van Lyme in de huisartsenpraktijk

Ellen van Jaarsveld

Martijn Methorst, Annemarie Uijen, Jeannine Hautvast, Henk Schers

Afdeling Eerstelijnsgeneeskunde, Radboudumc Nijmegen

Inleiding

- De incidentie van de ziekte van Lyme en behandelstrategieën in de huisartsenpraktijk zijn grotendeels onbekend

- Betrouwbare registratiegegevens ontbreken mede doordat er geen dekkende ICPC-code is

Onderzoeksvragen

1. Wat is de **incidentie** van de ziekte van Lyme in huisartsenpraktijken in 2009-2014?

2. Met welke **symptomen** presenteren deze patiënten zich bij de huisarts?

3. In hoeverre zijn **behandelstrategieën** conform de ‘CBO richtlijn Lymeziekte’?

Methode

- Elektronische patiënten-dossiers uit 7 huisartspraktijken (FaMe-Net, Radboudumc, Nijmegen)
- Identificatie van alle patiënten met de ziekte van Lyme van 2009 t/m 2014 m.b.v. ICPC codes voor insectenbeten en andere diagnosecodes gerelateerd aan de ziekte van Lyme
- Aanvullend dossieronderzoek om Lyme te bevestigen en het door de huisarts gevoerde beleid te bestuderen

Onderzoeksvraag 1

1. Wat is de **incidentie** van de ziekte van Lyme in huisartsenpraktijken in 2009-2014?

Incidentie ziekte van Lyme (2009-2014)

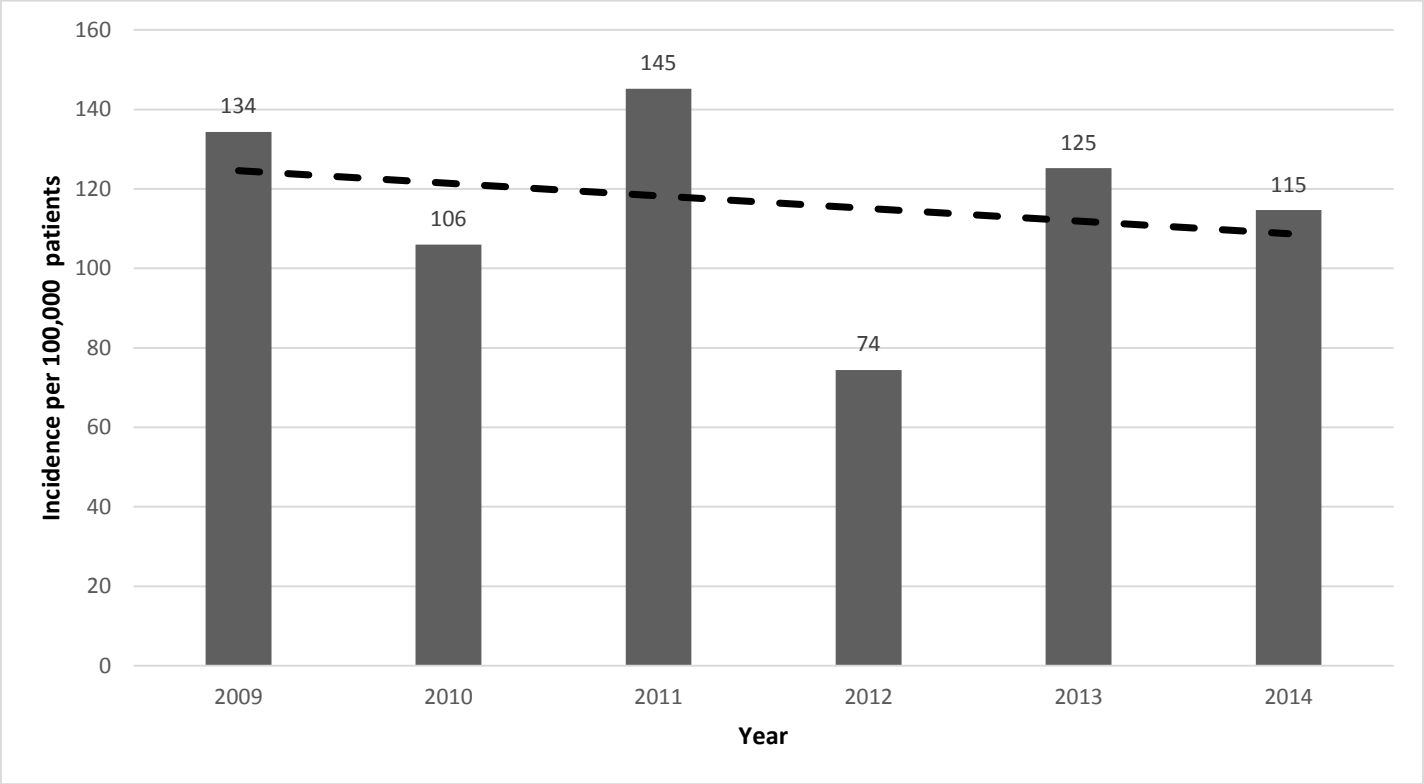

- 212 gevallen van de ziekte van Lyme in 2009 – 2014
- Gemiddelde incidentie: 117 patiënten per 100,000 personen per jaar
- Geen significant trend tussen 2009 en 2014
  (time trend: β=-3.2, 95% CI: -21.1 to 14.7, p=0.65)

Radboudumc

Onderzoeksvraag 2

1. Wat is de incidentie van de ziekte van Lyme in huisartsenpraktijken in 2009-2014?

2. Met welke **symptomen** presenteren deze patiënten zich bij de huisarts?

3. In hoeverre zijn behandelstrategieën conform de ‘CBO richtlijn Lymeziekte’?

Symptomen waarmee patiënt zich presenteert bij huisarts

Symptomen	Aantal (% van 212 episodes)	
Huiduitslag	**164**	**(77.4)**
Insectenbeet	**124**	**(58.5)**
Klachten bewegingsapparaat	16	(7.5)
Angst voor ziekte van Lyme	11	(5.2)
Andere huidklachten (pijn, jeuk, zwelling)	11	(5.2)
Koorts, algehele malaise	8	(3.8)
Neurologisch (hoofdpijn, tintelende vingers)	4	(1.9)
Overig (o.a. oor-keel-slik klachten)	13	(6.1)

95% (n=201) presenteert zich met huiduitslag en/of insectenbeet

Onderzoeksvraag 3

1. Wat is de incidentie van de ziekte van Lyme in huisartsenpraktijken in 2009-2014?

2. Met welke symptomen presenteren deze patiënten zich bij de huisarts?

3. In hoeverre zijn **behandelstrategieën** conform de ‘CBO richtlijn Lymeziekte’?

CBO richtlijn Lymeziekte (2013)

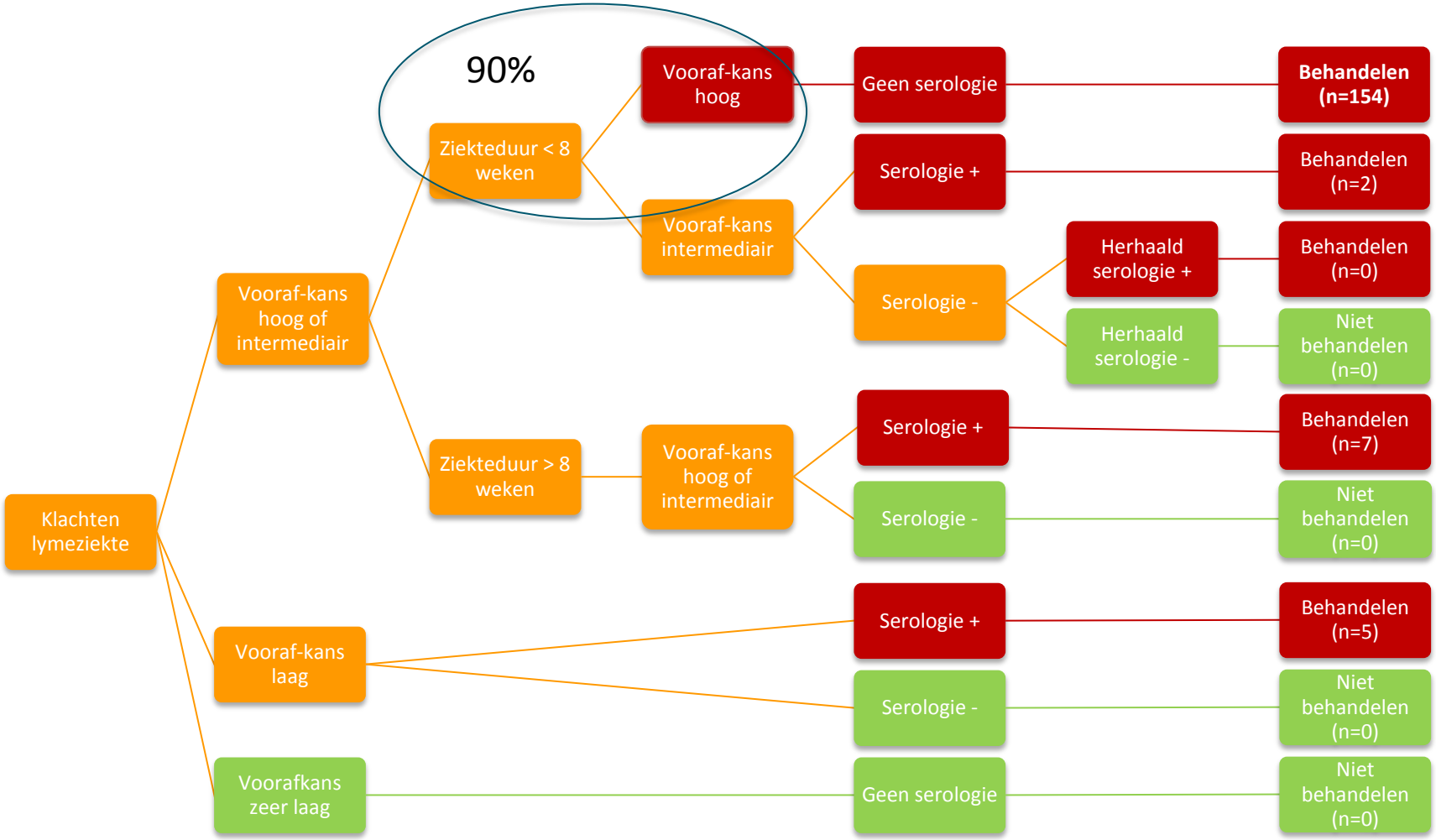

Missende gegevens over vooraf-kans / duur klachten: n=44

Behandelstrategiën in 212 patiënten met Lyme

- 25% serologische test, 99% antibioticum en 11% doorverwezen naar specialist.

- De behandeling werd in 46% niet geheel volgens de CBO richtlijn uitgevoerd, met name omdat het **antibioticum te lang** werd voorgeschreven of een **serologische test** werd gedaan zonder indicatie.

Behandeling volgens de CBO richtlijn?

Behandeling niet volgens richtlijn	N	(%)
Serologische test		
'Ten onrechte' wel gedaan	**30**	**(14.2)**
'Ten onrechte' niet gedaan	4	(1.9)
Herhaling serologische test		
'Ten onrechte' wel gedaan	3	(1.4)
'Ten onrechte' niet gedaan	0	
Antibiotica		
Ander type	9	(4.3)
Andere dosering	7	(3.8)
Langere duur	**55**	**(29.6)**
Kortere duur	13	(7.0)
Niet volgens richtlijn op 1 van bovengenoemde punten	97	(45.8)

Beschouwing

- De incidentie van de ziekte van Lyme in de huisartsenpraktijk is gemiddeld 117 gevallen per 100,000 p.j.
- Geen stijgende/dalende trend tussen 2009 en 2014
- Meeste gevallen (95%) presenteert zich met huiduitslag en/of insectenbeet bij de huisarts
- De behandelstrategieën zijn in 46% niet volledig volgens de CBO richtlijn: te vaak serologische testen / te lange duur antibioticum

- **Vragen voor Ellen van Jaarsveld?**

Afronding

- Volgende Tele-ARENA 2017: **Donderdag 14 december 2017**

- Neem contact op met AMPHI bij vragen over onderzoek (dit kan vanaf het 1e idee, in de voorbereidende fase) → Jeannine.Hautvast@radboudumc.nl

Contact sprekers:

- **Ellen van Jaarsveld**, epidemioloog bij AMPHI
  Ellen.vanjaarsveld@radboudumc.nl

- **Fedor Gassner**
  Gassner Biologisch Risico Advies
  T: 0614643333
  E: fedorgassner@gmail.com
  www.gassneradvies.nl